با ئاوڕێك لە شیرین و خەسرەو بدەینەوە

عادل عبدالله دارامانی

لە ژمارە (٦٨) حوزەیران وتەمووزی ١٩٧٨دا گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ نوسراوێکی دەرکردبوو لەژێر ناوی «چەند تێبینیەك لە بارەی شیرین و خوسرەوەکەی خانای قوبادیەوە » کە کاك « کمال نوری معروف » نوسیبووی و لـــە « ٨ » تیبینیدا نوسراوەکـــەی داڕشتبوو لە هەر تیبینیەکدا باسێکی قەشەنگ و جوانی لێ پێکهێنابوو . وەلە کۆتایی نوسینەکەیدا بەم شێوەیە دوایی پێهێنابوو :ـ

« ئەگەر کۆڕی زانیاری کورد ومحەمەدی مەلا کەریم نەبوایە ڕەنگە « شیرین و خوسرەو بەوشێـــوە قەشەنگە دەرنەچوایە ومنیش نەم ئەتوانی ئەم باسە پێشکەش بەخوێنەرانی بەڕێزی کورد بکەم » .

لە چوارەم تێبینیدا نوسیویەتی لـــە مێژووی ساسانیـــاندا داستانێك نیە بـــە ناوی « شیرین و خوسرەو » بە ناوی « شیرین و کسراوە هەیە .

ئەمەش وا دەرئەکەوێ کە « شیرین » دلداری لەگەل « کسرا و خوسرەو » داکردبێ چونکە لە هەموو کاتێکدا ناوی « شیرین » هەرلە پاڵ ناوی خوسرەوەوە بووە بە ناوبانگیشە دەڵێن « شیرین و خوسرەو » نەك « شیرین وکیسرا » لەشیرین و خوسرەوەکەی خانای قوبادیەکە لە بیرم ئەماوە زنجیرەو چاپی ساڵێ چەندە وا دەرئەکەوێ کە شیرین لە کاتـــی خوسرەودا بووە نەك لە کاتی کیسرا ، وەدیســانـــەو دەری ئـــەخات کـــە خـــوســـرەو کـــوڕی هورمـــزەو هـــورمزیش کوڕی کیـــسرایە کەچی کاك « کمال نوری معروف » وای ئێك ئەداوەوە کە « کیسرا » کوری هورمزی چۆرەمە ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێ کە یەك « کیسرا » نەبووە . بۆپاڵپشتی ووتەکەشم کە دەڵێـــم هورمز کوڕی « کیـــسرا » بـــە پـــەنا دەبـــەمە بەر شـــیرین وخوسرەوەکەی خانای قوبادی کە دەڵێ :ـ

وەختـــێ کـــە کیسرا دەرچو لە دنیـــا
هورمزی کـــوردی بویـــە پادشـــــا

لەگەڵ ئەوەشدا کاك کمال ئەڵێ نازناوی کیسرا « پەروێز » بووکە پێیاندا ، بەلام شیرین و خوسرەوی خانای قوبادیە ناوی کیسرا هەر ناهێنێت و ئەڵـــێ « خوسرەوی پەروێز » نەك « کیسرا پەروێز » وا دەرئەکەوێ کە یەکەم ڕاستە و «کیسرا پەروێز» هیچ پەیوەندییەکی بە نازناوی « پەروێز » ەوە نـــیـیە . وەباوەڕیش ناکەم کە مامۆستا محەمەدی مەلا کەریم وابدتە قەڵەم کە « پەروێز » باوکی خوسرەو بووبێت

ڕەنگە کاك کمال نوری معروف بە تەواوی تێنەگەیشتبێ ، بەڵکو مامۆستا محەمەدی مەلا کەریم وتبێتی : ــ

« خوسرەوی پەروێز » یان پەروێزی بەنازناوی خوسرەو دانابێ .

شیرین ڕەگەز و شوێنی زانراوە خەڵکی ئەرمەنستانە وەکو لە شیرین وخوسرەوەکەی خانای قوبادیەوە دەرئەکەوێ کە زۆر ناوی شاری ئەرمەن ئەهێنیتە ناوەوە . لەگەڵ ئەوەشدا کە لە شەشەم **تێبینیدا** کاك کمال نوری معروف ناوی ئەوەی هێناوە کە شەو دێزیشی خستۆتە پاك کیسرا ، لە بنەڕەتا کیسرا فری بەسەر شە ودێزەوە نی یە ودەبێ ئەو ناوە بخرێتە پاك خوسرەوی پەروێز ، چونکە شەو دێز هی خوسرەوی پەروێزە وهی کیسرا نیە . ئەو « کیسرا » یەی کە کاك کمال نوری معروف لە تیبینی یەکانیدا ناوی هێناوە دەبێ لە دو ی خوسرەودا بووبێ بە شاو لە سەر تەخت دانیشتبێ ، چونکە پێغەمبەر (د.خ) لە کاتێکدا کە وەحی پێغەمبەرایەتی بۆهات خوسرەو شابوو نەك کیسرا .

پێغەمبەر (د.خ) داوا لە خوسرەو ئەکات کە موسوڵمان بێ بەڵام کاك کمال نوری ئەڵێ داوا لە کیسرا ئەکات کە موسوڵمانبێ . بۆ ئەم مەبەستەش پێغەمبەر (د.خ) نامە بۆ خوسرەو ئەنوسێ وە داوای موسوڵمانبونی لێ ئەکات کاتێ کە هەڵگری نامە « قاصد » ئەگاتە لای خوسرەو ونامەی پێغەمبەری ئەداتە دەست ئەویش لە ڕقا نامەکە لەتلەت ئەکات و ئەڵێ « دەبێ ئەم محەمەدە کێ بێ وا جورئەتی کردبێ ناوی خۆی لە پیش ناو من نوسی بێ » چونکە پێغەمبەر د.خ) نوسیبوی : ــ

« لە محەمەدەوە بۆ شاهی عەجەم « کەی خوسرەو » ناوی خۆی لە پێشدا نوسیبوو . بەڵام لە شیرین وخوسرەوەگەی خانای قوبادیە ئەمانە هەمووی ڕوونن وەوای دەرئەخات کە شیرین وخوسرەو موسوڵمان دەبن هەردوکیان .

لە تێبینی هەشتەمدا کاك کمال نوری معروف شیرۆی بە کوڕی کیسرا داناوەو شیرینو ماریا «مریم» وە کوردموەیەش بە ژنی کیسرا داناوە بەڵام من ئەڵێم شیرۆ کوڕی «خوسرەو»ە وەماریا « مریم » وشیرین ژنی خوسرەون وهزانیاری تەواوم بەدەستە نی یە کە بڵێم « کوردەوەیە » ش ژنی خوسرەوە بەڵام ئەوەندە ئەڵێم مریەمو شیرین ژنی خوسرەون وژنی کیسرا نین .

بەشداربوون لە هەڵمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواریدا ئەرکێکی نیشتمانییە

شیرۆ لە ماریا « مریم » ە کوڕی خوسرەوە ــ خوسرەو بە دەستی شێرۆی کوڕی کوژرا ، هەر لەبەرئەوەش کە حەزی لە شیرین کردبوو کە باوەژنی خۆی بوو ــ وەلێرەدا باسی ئاینی هاتە کایەوە و ڕەنگە بڵێن چون حەزی لە باوەژنی خۆی کرد ؟ منیش لە وەڵامدا دەڵێم لە وکاتەدا باوەژن مارەی ئەهات واتە « حەڵاڵ » بووەوکوڕ باوەژنی خۆی مارە ئەکرد . بەڵام کە ئاینی پاکی موسوڵمانەتی بە تەواوی سەری هەڵدا ئەم ڕەوشتە نالەبارەی لە ڕەگو ڕیشە دەرهێنا ونەیهێشت .

بۆ فەرهادیش ئەڵێم دەبێ بەلگەیەکی مێژوویی هەبێت کە باسی بکات چونکە کاك « کمال نوری معروف » ئەڵێ « هیچ بەلگەیەکی مێژوویی بە دەستەوە نی یە کە باسی بوونی فەرهاد بکات »

منیش دەڵێم ئەگەر بەلگەیەکی مێژوویی نەبێت کە باسی فەرهاد بکات ئەی بۆچی ؟ ناوی فەرهاد تێکەڵ بە داستانەکە کراوە . دەبێ بەلگەیەك هەر هەبێت چونکە فەرهاد کوڕی خاقانی چین بووەو شیرین لە ئەرمەن یان « ئەرمەنستان » ئەی بۆچی بە خۆرایی فەرهاد تێکەڵ بەداستانەکە کراوە یان ئەڵێم بۆچی ناوی یەکێکی تریان نە خستە ناو داستانەکەوە .

داستانەکەش پڕە لە باسی دلداریو خۆشەویستی کەچی کاك کمال نوری معروف لە تێبینی یەکانیدا زیاتر لایەنی شەڕو شۆڕی گرتووە .

دوا ووتەم ئەوەیە کاك کمال نوری معروف بە چاوێکی ڕەخنە گرانەوە سەیرم نەکاتو بە ڕووی ووشەکانما هەڵنەشاخێ دڵێ نەڕەنجێ لەڕاستم هیوادارم ئەم نوسینەی من پاڵ پێوەنەرێك بێت بۆ زیادکردنی بەرهەمو هەمیشە بەرهەمی پوختو نوسراوی قەشەنگو جوان بڵاوبکاتەوە .